

11. ZAHRANIČNÍ OBCHOD

Český statistický úřad publikuje od roku 2011 údaje o zahraničním obchodu České republiky se zbožím ve dvou pojetích – národním a přeshraničním. Součástí této kapitoly je **výhradně národní pojetí statistiky zahraničního obchodu**, které vypovídá o vývozní a dovozní výkonnosti české ekonomiky, tedy i o obchodní bilanci zahraničního obchodu České republiky.

Národní pojetí vychází z teze, že k zahraničnímu obchodu dochází ve chvíli, kdy spolu obchodují české subjekty (rezidenti) a zahraniční subjekty (nerezidenti), a samotný pohyb zboží přes hranice pro něj nemusí být rozhodující. Informace o pohybu zboží přes hranice poskytuje **přeshraniční pojetí**, jehož definice vývozu a dovozu se naopak opírá o moment překročení hranice státu, bez ohledu na to, zda dochází k obchodu mezi rezidenty a nerezidenty.

Zdrojem informací pro odhad vývozu a dovozu zboží v národním pojetí jsou zejména informace o pohybu zboží přes hranice (tj. data přeshraničního pojetí) doplněná o další datové zdroje, především daňová priznání k dani z přidané hodnoty a statistiku průmyslu. Zboží, které je přesouváno na/z území České republiky zahraničními subjekty, není v národním pojetí chápáno jako vývoz a dovoz. Za vývoz a dovoz České republiky je naopak považován obchod, který probíhá i mezi českými a zahraničními subjekty na území České republiky, což je díky zapojení České republiky do jednotného evropského trhu možné.

Informace o pohybu zboží přes hranice, tj. statistika zahraničního obchodu se zbožím v přeshraničním pojetí, jsou souhrnem vnitrouniního obchodu (tj. obchodu s členskými státy Evropské unie) a obchodu se státy mimo EU. Údaje o zboží, které je předmětem obchodu mezi členskými státy EU, předává zpravodajská jednotka celního úřadu na výkazu pro **Intrastat** s údaji o odeslání nebo přijetí zboží. Údaje o vyváženém a dováženém zboží v rámci obchodu se státy mimo EU (**Extrastat**) se uvádějí v celním prohlášení. Sběr a prvotní kontrolu uvedených dat zajišťuje Generální ředitelství cel.

V souladu se závaznými předpisy EU je zjišťování údajů o vývozu a dovozu legislativně upraveno celním zákonem č. 242/2016 Sb. Pravidla provádění Intrastatu stanoví nařízení vlády 244/2016 Sb., k provedení některých ustanovení celního zákona v oblasti statistiky.

Ve statistice zahraničního obchodu se zbožím v národním pojetí je za vývoz považována hodnota vyvezeného zboží hlášená při přechodu hranic přímo rezidenty z dat Intrastatu a Extrastatu a hodnota nakoupeného zboží zahraničními subjekty na území České republiky z daňových priznání k dani z přidané hodnoty odevzdaných nerezidenty v České republice.

Za **dovoz** je považována hodnota dovezeného zboží hlášená při přechodu hranic přímo rezidenty z dat Intrastatu a Extrastatu a hodnota prodaného zboží zahraničními subjekty na území České republiky z daňových priznání k dani z přidané hodnoty odevzdaných nerezidenty v České republice.

Při přechodu od údajů o pohybu zboží přes hranice (tj. přeshraničního pojetí) k národnímu pojetí tak dochází pouze k úpravě dat za nerezidenty. **Hodnoty vývozu a dovozu zboží hlášené českými subjekty jsou ponechány beze změny a jsou tak v obou pojetích shodné.**

Vzhledem k tomu, že údaje v daňových priznáních k dani z přidané hodnoty neobsahují informace o komoditní struktuře nákupů a prodejů nerezidentů v České republice, je tato struktura odvozována z komoditní struktury přeshraničních transakcí nerezidentů a z údajů průmyslové statistiky (subjektů, které svou produkci prodávají nerezidentům už na území České republiky).

Údaje obou pojetí zahraničního obchodu obsahují hodnotu zboží zasláního a přijatého ke zpracování dle smlouvy (tzv. zboží zasláního k zušlechštění). V platební bilanci a národních účtech je toto zboží z hodnoty vývozu a dovozu vylučováno v souladu s Evropským systémem účtů (ESA 2010) a Manuálem k sestavování platební bilance a investiční pozice vůči zahraničí, 6. vydání (BPM6).

Data o zahraničním obchodu v národním pojetí jsou základním zdrojovým údajem pro sestavování hrubého domácího produktu (HDP) podle výdajové metody a rovněž běžného účtu platební bilance. Kromě těchto dat jsou zahrnuty ve zmíněných makroekonomických statistikách i další položky, jako je např. individuální dovoz zboží, pašování apod. Rozdílné je i ocenění, kdy je dovoz v národním pojetí ve statistice zahraničního obchodu vyjádřen v cenách na hranici dovážející země (CIF), zatímco národní účty (sektorové účty a čtvrtletní odhad HDP) a platební bilance pracují s hodnotou dovozu na hranici vyvážející země (FOB). Vývoz je ve všech statistických doménách shodně v ocenění na hranici vyvážející země (FOB). Rozdíl mezi oběma oceněními zboží je v nákladech na dopravu a pojištění zboží.

Od roku 1999 uplatňuje Český statistický úřad na základě nařízení Eurostatu teritoriální členění podle mezinárodního standardu GEONOM závazného pro statistiku zahraničního obchodu jak mezi členskými státy EU, tak i mimo její rámec.

EU 28 (Evropská unie): Belgie, Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Chorvatsko, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Spojené království, Španělsko, Švédsko.

Eurozóna 19: Belgie, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Malta, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko.

Údaje o zahraničním obchodu se zbožím v národním pojetí se sestavují a publikují v členění podle Klasifikace produkce (CZ-CPA).

Údaje o zahraničním obchodu se zbožím v národním pojetí jsou sestavovány v časové řadě od roku 2005, tj. po vstupu České republiky do EU a zapojení České republiky do jednotného evropského trhu. Údaje před rokem 2005 je možné považovat za metodicky srovnatelné s národním pojetím i s přeshraničním pojetím.

Publikované údaje jsou definitivní.

* * *

Další informace jsou dostupné na internetových stránkách Českého statistického úřadu:

národní pojetí

- www.czso.cz/csu/czso/zo_se_zbozim_podle_zmeny_vlastnictvi_narodni_pojeti

přeshraniční pojetí

- www.czso.cz/csu/czso/zo_se_zbozim_podle_pohybu_zbozi_preshranicni_statistika